

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Львів О.М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Проаналізовано компонентну структуру професійно-технічної освіти, визначено сучасний стан розвитку професійно-технічних навчальних закладів, визначено рівень розвитку професійно-технічної освіти у регіональному розрізі, проведено розрахунки коефіцієнтів нерівномірності розміщення ПТНЗ, забезпеченості населення професійно-технічними навчальними закладами, аналізується кадровий потенціал закладів ПТО, матеріально-технічна база, охарактеризовано динаміку прийому та випуску учнів до ПТНЗ.

Ключові слова: професійно-технічні навчальні заклади, коефіцієнт забезпеченості населення ПТНЗ, коефіцієнт нерівномірності розміщення ПТНЗ, індекс локалізації.

Постановка проблеми. Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації. Саме вивчаючи, стан та структуру професійно-технічних навчальних закладів дасть змогу виявити основні проблеми та недоліки професійно-технічної освіти та шляхи їх подолання.

Аналіз останніх досліджень. Аспекти освітнього потенціалу та проблемами професійно-технічної освіти зокрема, дістали значного розвитку в роботах Комарової О.А., Долішнього М.І., Флінта Н.І., Мельниченко Т.Ю., Корнус К.А. та інші.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є з'ясування стану розвитку ПТНЗ та територіальної структури закладів професійно-технічної освіти.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі завдання:

1. проаналізувати структуру ПТНЗ;
2. визначити сучасний стан розвитку професійно-технічних навчальних закладів;
3. визначити рівні розвитку ПТО у районах області;

Виклад основного матеріалу. На початок 2012 року на Волині нараховувалось 20 закладів професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, тоді як у 2000 р. їх було 21, а у 2005 р. - 22. Поряд зі зменшенням закладів професійно-технічної освіти відбувається стрімке зниження чисельності учнів у них (рис. 1) [3, с. 67].

Серед закладів профтехосвіти виділяють 6 Вищих професійних училищ (ВПУ), 6 Професійно-технічних училищ (ПТУ), 7 професійних ліцеїв та 1 центр професійно-технічної освіти. 1 професійний ліцей є філією (рис. 3).

На сьогодні в ПТНЗ області навчаються 9796 учнів, які здобувають робітничу кваліфікацію з 106

професій. У структурі загального контингенту учнівської молоді ПТНЗ 63 % - діти з нормальними умовами розвитку, 15 % - діти з малозабезпечених сімей, 15 % - напівсироти, 3 % - сироти, 2% - діти з обмеженими можливостями, 2 % - діти з неблагополучних сімей [2, с. 46].

Із загальної кількості учнів 8890 дітей навчаються на державній формі, 350 дітей за угодами із ЦЗ та 556 дітей за угодами з фізичними та юридичними особами. Структура ПТНЗ за галузевим спрямуванням має такий вигляд (рис. 2) [2, с. 91].

Професійна підготовка в 2011 р. випускників закладів, які мали повну загальну середню освіту становило 2530 учнів, здобували професію разом з повною загальною середньою освітою 6106 осіб, здобували професію без отримання повної загальної середньої освіти 338 осіб, проходили професійне навчання 760 осіб, з яких 336 осіб становило незайняте населення та 424 - працівники підприємств, підвищували кваліфікацію - 62 особи незайнятого населення.

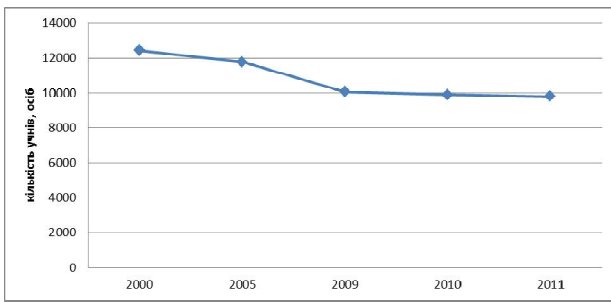
Із кожних десяти учнів професійно-технічних навчальних закладів шість одночасно з професією здобувають повну загальну середню освіту.

У 2011 р. на навчання у професійно-технічні заклади було прийнято 6516 осіб, з яких 4419 учнів за державним замовленням, 1126 за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, 933 - прийом безробітного населення (рис. 4) [3, с. 67].

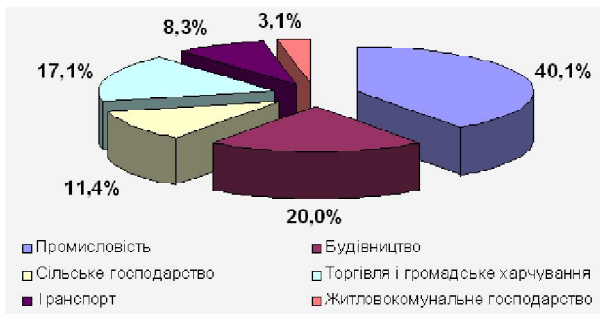
У 2011 р. було підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників 6305 осіб, що на 11 % менше ніж у 2000 р. та на 27 % менше ніж у 2005 р. За держзамовленням було випущено 4347 осіб (рис. 5).

Середньорічна наповнюваність навчальних груп у професійно-технічних навчальних закладах становить 24,6 осіб [2, с. 93]. Тобто на 1 педпрацівника припадає 6,7 учнів.

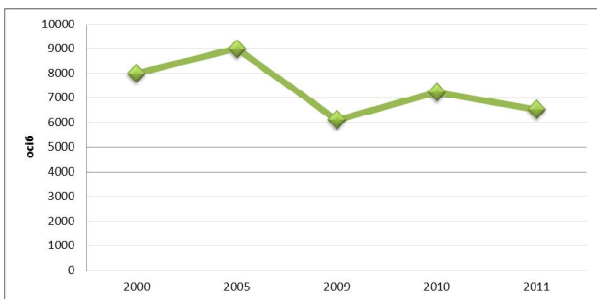
За 2011 р. було відраховано 216 осіб з ПТНЗ, що становить 2,5 % від загального контингенту учнів. У тому числі 5 осіб були відраховані через хворобу, 57 - за сімейними обставинами, 44 -

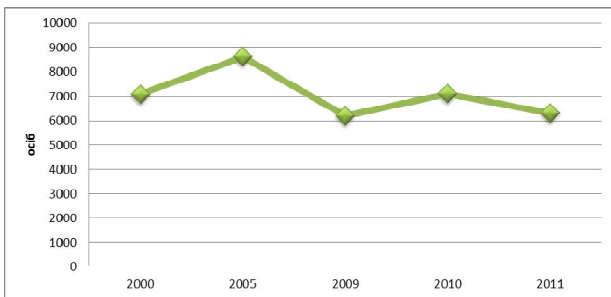
Рис.1. Чисельність учнів у професійно-технічних закладах, за роками

Рис.2. Структура ПТНЗ за галузевим спрямуванням

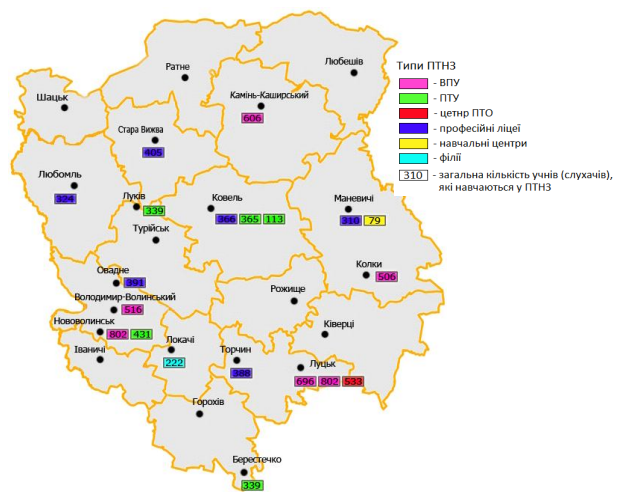
Рис.3. Динаміка прийому осіб у ПТНЗ

Рис.4. Динаміка випуску осіб з ПТНЗ

самовільно залишили навчання, 31 - за порушення правил внутрішнього розпорядку, 21 - переведено в інші навчальні заклади та 63 - з інших причин.

Кількість працівників професійно-технічних навчальних закладів на 01.01.2012 р. становило 1853 осіб. З них 892 працівника, які не беруть участі у навчально-виховному процесі та 961 осіб становлять педагогічні працівники. До складу педагогічних працівників відносяться 92 керівників, 195 викладачів з/о дисциплін, 406 майстрів в/н, 42 вихователів, 18 методистів, 16 психологів, 7 соціальних педагогів та 47 становлять інші педагогічні працівники.

Рис.3. Професійно-технічні навчальні заклади Волинської області

Одним із пріоритетних напрямків розвитку професійно-технічної освіти області є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. У навчальному процесі ПТНЗ використовується 582 (544 - у 2010 р.) одиниці комп'ютерної техніки (всього 765 проти 726 у 2010 р.). З них в експлуатації 10-20 років перебуває 99 комп'ютерів і понад 20 років - 13 комп'ютерів. У поточному навчальному році навчальними закладами придбано 39 (38 - у 2010 р.) комп'ютерів за рахунок коштів спецфонду та інших надходжень, 12 мультимедійних засобів навчання.

У поточному навчальному році навчальними закладами придбано 39 (38 - у 2010 р.) комп'ютерів за рахунок коштів спецфонду та інших надходжень, 12 мультимедійних засобів навчання. На 1 персональний комп'ютер припадає 14 учнів. Всі професійно-технічні навчальні заклади підключені до мережі Інтернет та мають власні веб-сторінки.

Луцький центр ПТО на замовлення населення, підприємств, організацій виготовляє швейні вироби, використовуючи при цьому новітні технології системи "САПР". Прикладні комп'ютерні програми спеціального призначення з професій "Перукар" та "Фотограф" успішно застосовуються для обслуговування населення (Ковельський професійний ліцей, Луцький центр ПТО).

Нововолинське ВПУ - єдиний в Україні професійно-технічний навчальний заклад, який вже два роки поспіль стає лауреатом Всеукраїнського конкурсу якості продукції "100 кращих товарів України". За участь у Міжнародній виставці-презентації "Сучасні навчальні заклади 2010", цей же навчальний заклад отримав срібну медаль.

У користуванні професійно-технічних навчальних закладів знаходиться 270 майстерень, лабораторій, полігонів, автотрактородромів. Матеріально-технічне забезпечення цих майсте-

Коефіцієнти забезпеченості, нерівномірності розміщення та індекс локалізації ПТНЗ

	Коефіцієнт забезпеченості населення ПТНЗ на 1000 осіб	Коефіцієнт нерівномірності розміщення ПТНЗ	Індекс локалізації ПТНЗ
м. Луцьк	0,01	0	0,73
м. Володимир-Волинський	0,02	3	1,33
м. Ковель	0,04	0	2,27
м. Нововолинськ	0,03	0	1,79
Володимир-Волинський	0,03	-8	2,02
Горохівський	0,01	3	0,97
Іваничівський			
Камінь-Каширський	0,01	-5	0,82
Ківерцівський			
Ковельський			
Локачинський	0,04	1	2,26
Луцький	0,02	4	0,85
Любешівський			
Любомльський	0,02	-2	1,3
Маневийський	0,05	-14	2,82
Ратнівський			
Рожищенський			
Старовижівський	0,03	-6	1,68
Турійський	0,05	-9	3,04
Шацький			
Волинська область	0,02	-2	1,09

рень, лабораторій, полігонів, автотрактородромів включає в себе 254 металообробних верстатів, 109 деревообробних верстатів, 333 промислових швейних машин, 83 побутових швейних машин, 58 вантажних автомобілів, 60 легкових автомобілів, 9 автобусів, 159 тракторів. Загалом у 2011 р. було поповнено НМБ 12 автотранспортними засобами.

Чинники, що впливають на формування територіальної структури інтелектуального потенціалу адміністративного району можемо зіставити за допомогою обчислення коефіцієнтів забезпеченості, нерівномірності розміщення й індексу локалізації закладів освіти, визначення рівня розвитку освіти в районі [1].

Середній показник забезпеченості населення професійно-технічними навчальними закладами на 1000 осіб становить лише 0,02. Коефіцієнт нерівномірності розміщення, що обчислюється як

різниця між рангом регіону за чисельністю учнів у ПТНЗ та рангом регіону за густотою населення, в області становить -2, однак цей коефіцієнт має найкращі показники у м. Луцьку (0), м. Ковелі (0), м. Нововолинську (0) та у Локачинському районі (1). Рівень розвитку професійно-технічних навчальних закладів у середньому по області має високий рівень і становить 1,09. Але низьким рівнем розвитку ПТНЗ характеризується м. Луцьк (0,73), Горохівський (0,97), Камінь-Каширський (0,82) та Луцький (0,85) райони (табл. 1).

Обчисливши індекс локалізації ПТНЗ, можемо з'ясувати рівень розвитку професійно-технічних навчальних закладів області.

Індекс локалізації ПТНЗ обчислюємо за формулою:

$$Іл = \frac{p \cdot N}{P \cdot n}$$

де Іл - індекс локалізації; р - кількість навчальних закладів (дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих) у районі; Р - кількість навчальних закладів (дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих) в області; п - чисельність населення району; N - чисельність населення області. Рівень розвитку освіти можна вважати високим, коли Іл є більшим одиниці.

Звідси можемо стверджувати, що рівень розвитку професійно-технічних навчальних закладів Волинської області є в середньому високим, оскільки в Горохівському, камінь-Каширському та Луцькому районах і у м. Луцьк рівень розвитку ПТНЗ становить менше одиниці.

Висновки. Отже, на території Волинської області заклади професійно-технічної освіти не повністю задовольняють потреби населення.

Зокрема відбувається закриття ПТНЗ, не престижність здобуття ПТО, застаріла матеріально-технічна база. Однак з вище поданого слід зазначити, що в середньому рівень розвитку професійно-технічної освіти на Волині можна вважати високим.

Список літератури

1. Корнус О., Немець Л. Сучасна територіальна організація закладів дошкільної освіти у Сумській області / О. Корнус, Л. Немець // Часоп. соціал.-екон. географії. - 2008. - № 4 (1). - С. 156-160.
2. Освіта Волині у 2011 році.- Луцьк: Головне управ. освіти і науки Волинської ОДА, 2012.- С.118.
3. Соціально-демографічні аспекти життя волинян/ за ред. В.О. Грабаровської.- Луцьк : Голов. упр.статистики у Волинській. обл., 2012. - 165 с.

Ильив О.М. Территориальная организация профессионально-технических учебных заведений Волинской области. Проанализирована компонентная структура профессионально-технического образования, определено современное состояние развития профессионально-технических учебных заведений, определено уровень развития профессионально-технического образования в региональном разрезе, проведены расчеты коэффициентов неравномерности размещения ПТУЗ, обеспеченности населения профессионально-техническими учебными заведениями, анализируется кадровый потенциал заведений ПТО, материально-техническая база, охарактеризована динамика приема и выпуска учеников к ПТУЗ.

Ключевые слова: профессионально-технические учебные заведения, коэффициент обеспеченности населения ПТУЗ, коэффициент неравномерности размещения ПТУЗ, индекс локализации.

Ильив О.М. Territorial organization of vocational education institutions in Volyn region. The component structure of vocational education institutions has been analyzed, the current state of development of vocational education institutions has been defined, the level of development of vocational education in the regions has been defined, the coefficients of the placement uniformity and availability of public vocational education institutions have been calculated, staff capacity and material base of vocational education institutions is being analyzed, the dynamics of reception and registration of students in vocational schools has been characterized.

Key words: vocational education, coefficient of the availability of public vocational education institutions, vocational education institutions' placement uniformity coefficient, localization index.